

UOT 94 (479.24)
94(560)

ƏRDƏBİLDƏN AKSARAYA UZANAN YOL: YUSİF HƏQİQİ BABA VƏ ŞEYX CÜNEYD SƏFƏVİ

N.S.MUSALI

AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu
namiq.musali@gmail.com

Azərbaycanın Səfəvilər sülaləsi ilə Anadolunun türk boyları arasındakı tarixi əlaqələrin dərin kökləri vardır. Təsadüfi deyil ki, hətta müasir dövrdə Şeyx Səfi buyruqları, Şah Xətai şeirləri Türkiyə Ələviləri arasında məşhurdur. Səfəvilərin nüfuzunun Anadoluya yayılmasında bu sülalədən olan Şeyx Cüneydin böyük rolu olmuşdur. Onun 1449-cu ildə Qaraqoyunlu Cahanşahın təzyiqi üzündən Ərdəbili tərk edərək bir müddət Anadoluda yaşaması təsirsiz ötürməmişdir.

Məqalə tarixin bu mərhələsinin diqqətdən kənar qalmış bir epizoduna həsr olunur. Burada Şeyx Cüneyd Səfəvinin Türkiyənin Aksaray bölgəsində məşhur övliya Şeyx Həmidəddin Vəlinin oğlu olan sufi şairi Yusif Həqiqi Baba ilə görüşündən söz açılır və şairin Səfəvi şeyxinin şəninə söylədiyi 28 beytlik qəsidə dövrün ictimai-siyasi prosesləri kontekstində şərh edilir. Şeyx Cüneydlə Yusif Həqiqi Baba arasındakı dostluq Azərbaycanın Türkiyə ilə mədəni və ədəbi əlaqələrinin tarixi baxımından da əhəmiyyət daşıyır.

Açar sözlər: Ərdəbil, Aksaray, Yusif Həqiqi Baba, Şeyx Cüneyd Səfəvi

Səfəvi şeyxlərinin Anadoludakı türk tayfaları ilə təmaslarının tarixi bu sülalənin ulu əcdadı olan Şeyx Səfiəddin İshaq Ərdəbilinin (həyatı: 1252-1334; şeyxliyi: 1301-1334) zamanına gedib çıxır. Şeyx Səfiəddinin nəvəsi Xoca Əlinin (şeyxlik müddəti: 1392-1429) xahişi ilə Əmir Teymurun Anadoludan gətirdiyi əsirləri azad etməsi bu əlaqələri daha da möhkəmlətməmişdi. Anadolunun bir sıra türk oymaqlarına “xəlifə” və “pirə” adlanan nümayəndələrini təyin edən Səfəvi şeyxləri bu vasitə ilə həmin icmalar arasında aktiv təbliğat aparmaq imkanı qazanmışdılar [2, 39].

Həç şübhəsiz ki, Xoca Əlinin nəvəsi və Şah İsmayıl Xətəinin babası olan Şeyx Cüneydin Anadoluda keçirdiyi macərə dolu illər bölgədəki türk tayfalarının Səfəvi bayraqları altında toplanması üçün daha da əlverişli şərait yaratdı. 1447-ci ildə atası Şeyx İbrahim (şeyxlik müddəti: 1429-1447) vəfatından sonra 20 yaşında ikən Səfəviyyə sufi təriqətinin mürşidi olmuş Şeyx Cüneyd çox keçmədi ki, şiəlik şüarları altında siyasi iddialarla çıxış etməyə başladı.

Onun fəaliyyətindən qorxuya düşən qaraqoyunlu Cahanşah 1449-cu ildə bu gənc şeyxi Azərbaycandan Anadoluya qovmağa nail oldu [4, 97-100].

1449-1456-cı illərdə Cüneyd Anadolunu gəzib-dolaşdı, orada müxtəlif hərbi-siyasi hadisələrin iştirakçısına çevrildi. O, əvvəlcə Osmanlı sultanı II Murada müraciət edərək, Qurdbeli adlanan yerdə ona bir təkyə verilməsini istədi. Rədd cavabı aldıqdan sonra 1450-ci ildə Qaraman bəyliyinə paytaxtı olan Konyaya getdi. Konyada hələ XIII əsrdə Şeyx Sədrəddin Konevi tərəfindən qurulmuş təkyədə qalan Şeyx Cüneyd bu təkyənin başçısı olan Şeyx Əbdüllətiflə dini-ideoloji müstəvidə mübahisə etmiş və oranı tərk etməli olmuşdur. Toros dağlarındakı varsaq oymağı arasında təbliğət aparan Səfəvi şeyxinin əməllərindən narahat olmuş Qaraman hökmdarı İbrahim bəy onu həbs etmək fikrinə düşdü. Cüneyd tərəfdarları ilə birlikdə Məmlük dövlətinin tərkibindəki İsgəndərun körfəzi sahillərinə qaçdı və oradakı Cəbəl-Arus dağında köhnə bir qalaya sığındı. Burada bir müddət qalan şeyxin başına xeyli müridlər topladı. Məmlük sultanı Çakmak onun həbs edilməsi haqqında Hələb hakiminə təlimat verdi. 1453-cü ildə Hələb hakiminin göndərdiyi qoşunla toqquşmada məğlub olan Cüneyd Qara dəniz sahilindəki Canikə qaçdı. Orada ətrafına müridlərindən ibarət silahlı dəstələr cəmləşdirən şeyx 1456-cı ildə yunanların, əlindəki Trabzon qalasına həmlə etdi. İlk uğurlarına baxmayaraq, Osmanlı dövlətinin etirazı və üzərinə qoşun göndərməsi səbəbindən Trabzondan əl çəkib, Həsən-Keyfə getdi və daha sonra, 1456-cı ilin axırlarında o zamanlar hələ Diyarbəkər hakimi olan Ağqoyunlu Uzun Həsənə sığındı. Uzun Həsən, qaraqoyunlu Cahanşaha qarşı mübarizədə Səfəvilərin dəstəyini almaqdan ötrü Şeyx Cüneydlə müttəfiqlik münasibətləri yaratdı və öz bacısı Xədicə bəyimi şeyxə ərə verdi [3, 14-22, 26-27]. Bu nikahın sorağı Kiçik Asiyanın və Suriyanın ən uzaq guşələrinə yayıldı və “əvvəlki şeyxlərin” xəlifələri Cüneydin görüşünə gəldilər [2, 40].

Uzun Həsənin Diyarbəkərdəki sarayında üç il qalan Cüneyd “vətən sevgisi imandandır” deyərək Azərbaycana qayıtmış, lakin yenə də Cahanşahın təzyiqi üzündən Ərdəbildə möhkəmlənə bilməyərək Şirvana getmiş və 1460-cı ilin mart ayında Şirvanşah I Xəlilullanın, Təbərsəran hökmdarı Əbül-Məsum xanın və Qaraqoyunluların birləşmiş qüvvələrinə qarşı baş vermiş döyüşdə qətlə yetirilmişdir [4, 100-101].

Gənc və enerjili şeyxin on il boyunca Anadoluda apardığı təbliğət təsirsiz ötürməmiş, bu regiondakı müxtəlif türk tayfalarının Səfəvi nəslinə bağlılığı daha da qüvvətlənmişdi. F.Sümerin qeyd etdiyi kimi, “Anadolu türklərindən mühüm bir qismini Səfəvi təriqətinə bağlayan Cüneyd olmuşdur” [5, 7]. Onun Anadoludakı fəaliyyətinin bilinməyən məqamlarından biri də aksaraylı məşhur sufi şairi Yusif Həqiqi Baba ilə olan münasibətləridir.

Yusif Həqiqi Baba, Anadolu övliyalarından Şeyx Həmidəddin Vəlinin oğludur. Sonuncu Baba adı ilə tanınan Şeyx Həmidəddin Vəli 1331-ci ildə Kayserinin Akçakaya kəndində dünyaya gəlmiş, Səfəvilərin Ərdəbildəki təkyəsində Şeyx Sədrəddin Musadan dərslər almış və onun xəlifəsi olaraq Anadolu-

ya dönmüşdür [1, 28, 55-62]. O, Xoca Əli Səfəvinin Ərdəbil darülrşadında mürsidlik etdiyi əsnada, 1412-ci ildə Aksarayda vəfat etmişdir və məzarı da oradakı Ərvah qəbiristanlığındadır [8, 13,15,16]. Həyatı boyunca bir çox tələbələr yetişdirmişdir. Bayramiyyə təriqətinin qurucusu olan Hacı Bayram Vəli də Somuncu Babanın yetirmələrindəndir [1, 68-74].

Yusif Həqiqi Baba atasının və Hacı Bayram Vəlinin tələbəsi olmaqla yanaşı, həm də Ərdəbil darülrşadında təhsil almış, Konya və Aksaray mədrəsələrində elm öyrənmiş, Bayramiyyə təriqətinin xəlifələrindən olmuşdur. Əvvəllər Qaraman bəyliyinə daxil olan Aksaray 1469-cu ildə Osmanlılar tərəfindən fəth edildiyi zaman Yusif Həqiqi Baba Aksaraydakı Məlik Mahmud xanəqahının şeyxi idi [7, 18-20; 8, 13-24]. Osmanlı ordusu Aksarayı zəbt edərkən şəhərdə böyük dağıntılar və yanğınlar törətmişdir [8, s.58-59]. Yusif bu işğaldan narahat olmuş və öz şeirlərində Osmanlı hakimiyyətindən şikayətlənmişdir [1, s.312]. O, 1487-ci ildə Aksarayda vəfat etmişdir. Türbəsi Aksaray şəhərinin Gözəl Baba küçəsindədir [8, 16]. Qeyd edək ki, Aksaray şəhəri Kayseri – Konya yolu üzərində yerləşir və hal-hazırda vilayət mərkəzidir.

Həqiqi Babanın həyat və yaradıcılığının araşdırılmasında Türkiyə alimlərindən professor Ərdoğan Bozun və dosent Əli Çavuşoğlunun böyük xidmətləri olmuşdur [7; 8]. Mənəvi öndər və şair olan bu görkəmli şəxsiyyətin bir neçə əsəri vardır:

1. “Məhəbbətnamə” – sufilik və əxlaqla əlaqədar məsnəvi.
2. “Həqiqinamə” – qəsidələrlə zəngin olan şeirlər divanı.
3. “Təsəvvüf risaləsi” – təsəvvüfə dair nəslə yazılmış risalə.
4. “Hədis-i ərbəin şərhinə haşiyə” – Somuncu Babanın “Hədis-i ərbəin”ə (“Qırx hədis”ə) dair şərhərinə haşiyə.
5. “Mətaleül-iman” (“İmanın doğduğu yerlər”) – tərcümə əsəri.
6. “ət-Təsnim” (“Cənnət irmağı”) – türkcə mənzum bir əsər.
7. “ər-Rəhiqül-məxtum” (“Möhürlənmiş badə”) – türkcə mənzumə [7, 21-27; 8, 25-36].

Müəllif rəsmən Bayramiyyə təriqətinə mənsub olmasına baxmayaraq, öz əsərlərində Səfəvi şeyxlərinə dərin rəğbətlə yanaşmışdır. Bunun səbəblərini Yusif Həqiqi Babanın Ərdəbil darülrşadında təhsil almasında və onun atası Somuncu Babanın Səfəvi şeyxlərinin xəlifəsi olmasında axtarmaq gərəkdir. O, iki oğlundan birinin adını “Şeyx Səfiəddin” qoymuş [7, 20; 8, 17], “Təsəvvüf risaləsi”ndə isə fikirlərini qüvvətləndirməkdən ötrü Şeyx Səfiəddin Ərdəbilinin nəfslə cihad, Xoca Əli Ərdəbilinin kəşf və kəramət haqqındakı kəlamlarından geniş şəkildə istifadə etmişdir [8, 34-35].

Yusif Həqiqi Babanın şeirlər divanında Səfəvi şeyxlərindən Xoca Əli Ərdəbiliyə və onun oğlu Şeyx İbrahim Şeyxşaha həsr edilmiş mədhiyyələr vardır [8, 14-15]. “Həqiqinamə”də yer almış bir münacatda isə Nəbi (Məhəmməd peyğəmbər), Şeyx Həmid (Somuncu Baba) və Şeyx Hacı Paşa (Hacı Bayram) ilə yanaşı Səfəvi şeyxlərinin – Şeyx Səfiəddinin, Xoca Əlinin və İbrahim Şeyxşahın adı çəkilməkdə, onlara ehtiram göstərilməkdədir [8, 22]:

“Həm bəldədəki məsacid üçün,
 Təhlil üçün, məhamid üçün,
 Həm rövze-yi Şeyx-i Həmid üçün,
 Üftadələriz, inayət eylə.
 Hər əbd-i təqi nəqi həqqiçün,
 Hər mömin-i müttəqi həqqiçün,
 Həm izzət-i Şeyx Səfi həqqiçün,
 Üftadələriz, inayət eylə.
 Yüzi suyu həqqi hər vəlinün,
 Həm izzət-i Xoca Şeyx Əlinün,
 Həm qurbı həqi əhəq Nəbinün,
 Üftadələriz, inayət eylə.
 Həm rütbət-i Şeyx-i Hacı Paşa,
 Həm rifət-i Şeyx-i Şah, ilaha,
 Lütf ed ü kərəm, ey padişaha,
 Üftadələriz, inayət eylə”.

Yusif Həqiqi Babanın Ə.Boz tərəfindən hazırlanmış şeirlər kitabını mütaliə etdikdə məlum olur ki, şairin Səfəvi şeyxləri ilə münasibətləri heç də Şeyx İbrahim Şeyxşah dövrü ilə məhdudlaşmır. Onun “Həqiqinamə” adlı divanında Şeyx İbrahimin oğlu Şeyx Cüneydin də şəninə bir qəsidə mövcuddur. “Qəsidə dər qüdümi Şeyx Cüneyd qəddəsə sirrihül-əziz” (“Şeyx Cüneydin – onun əziz sirri mübarək olsun – gəlişininə dair qəsidə”) adlanan və Azərbaycan türkcəsinin özəlliklərini daşıyan bu 28 beytlik şeiri tam şəkildə təqdim edirik [7, 148-152]:

“Hələ səd mərhəba, can, yaxşı gəldün,
 Səfa gəldün ü sultan, yaxşı gəldün.
 Çü gördük yenə dövlətlü yüzini,
 Səadətləndüq, ey xan, yaxşı gəldün.
 Bu biz düşmişi topraqdan getirdün,
 Kərəm qıldun u ehsan, yaxşı gəldün.
 Qarankulıqda qalmışlara qəmdən,
 Bu gün çün mah-i taban yaxşı gəldün.
 Cahanı eyləmişdi təng ü tarik,
 Bizə, ey dost, hicran, yaxşı gəldün,
 Müşərrəf eylədü, ey şeyx, diyarı,
 Qılıb nagəh ki seyran, yaxşı gəldün.
 Həqqə minnət ki, oldı şad ruh-i
 Rəvan-i əhl-i irfan, yaxşı gəldün.
 Neçə bir bizə bu qürbətdə olmaq,
 Ya sənsiz zar-i giryən, yaxşı gəldün.
 Həbibini iştiaq almışdı həddən,
 Könül qalmışdı viran, yaxşı gəldün.

Yanardıq həsrət ilə xor u qəmgin,
 Yürüdük dil-pərişan, yaxşı gəldün.
 Ey şəms-i şərqi iqbāl u səadət,
 Ey şəm-i cəm-i ixvan, yaxşı gəldün.
 Hələ ey afitab-i din ü dövlət,
 Hələ ey şah-i mərdan, yaxşı gəldün.
 Düşər toprağa surət oğrıları,
 Dəpələr xizy ü xizlan, yaxşı gəldün.
 Ey kan-i lütfullah, dəstəgirün,
 Xüza sana nigəhban, yaxşı gəldün.
 Cəmal-i izzünə irişməsin gərd,
 Özündən dur nöqsan, yaxşı gəldün.
 Qüluba toldı nur, əl-həmdülillah,
 Gəl imdi şad u xəndan, yaxşı gəldün.
 Bu qalmışlara qəht-i rəhmət içrə,
 Yetişdi fəzl-i Yəzdan, yaxşı gəldün.
 Olur zira ulular söhbətində,
 Həqqün feyzi fərvan, yaxşı gəldün.
 Fəda yoluna varlıqlar təmamət,
 Ki canlar sana qurban, yaxşı gəldün.
 Səfa vü zövq ü vəcd ü halət ilə,
 Sürəlüm yenə dövrən, yaxşı gəldün.
 Vurur dil nərə məstanə cəmalun,
 Ki qıldı əqli heyran, yaxşı gəldün.
 Görün sərvə səfadan busitanun,
 Necə olmuş ki rəqsan, yaxşı gəldün.
 Nəşidin əndəlibün dinlə, gör, gül
 Nə çək edər giriban, yaxşı gəldün.
 Tüyür-i bağı gör şam u səhərdə,
 Ki olmuşdur səna-xan, yaxşı gəldün.
 Cəmalun ilə dutdı yenə rəvnəq,
 Bu gün bağ u gülistan, yaxşı gəldün.
 Həqiqi dərdümənd ü bikəsə gəl,
 Sən oldun yenə dərman, yaxşı gəldün.
 Bu lütfi necə şərh edə bilə dil,
 Çün irməz buna tibyan, yaxşı gəldün.
 Gəl, imdi gəl, bizə vüsi cahanun,
 Ki olmuş idi zindan, yaxşı gəldün”.

Burada bir haşiyəyə çıxaraq vurğulamaq yerinə düşər ki, bu şeir Şeyx Cüneydin sağlığında ona həsr olunmuş yeganə nəzm parçası deyildir. Şeyx Cüneydin zamanında Bədr-i Xəstədil adlı bir müəllif Şeyx Səfiəddinin həyatından bəhs edən “Səfvətüs-səfa” əsərinin (İbn Bəzzaz Ərdəbili tərəfindən

1358-ci ildə farsca yazılmışdır) IV babını “Kaşifül-qulub” və ya “Kitab-i mənaqib-i Şeyx Səfiəddin qəddəsə sirrihül-əziz və müxtəsər” adı altında türkcə tərcümə etmiş və tərcümənin xatiməsinə öz qələminin məhsulu olan, Şeyx Cüneydi və onun sələflərini mədh edən bir qitə əlavə etmişdir. İlk beytləri belədir [6, 390]:

“Ey talib, vüsəl-i məqam eylə sidq ilə,
Qütb-i zəmanə Şeyx Cüneydün cənabını.
Eynül-yəqin rövşən edər çün cila üçün,
Qıl tutiya gözünə eşigi türabını.
Hər mürğ-i dil ki gülşən-i vəsl edər arizu,
Qılsun nişimən ol virə cənnət-məabını”.

Yusif Həqiqi Babanın qəsidəsinə gəlincə, bu mənzumənin tədqiqindən çıxan nəticələri aşağıdakı kimi sıralamaq mümkündür:

- a) Yusif Həqiqi Baba, Şeyx Cüneydin siyasi iddialarına dolayı şəkildə dəstək verir, ona mənəvi öndərlik rəmzləri olan “şeyx”, “kan-i lütfullah” və s. kimi ifadələrlə yanaşı, “sultan”, “xan” və “şah” kimi dünyəvi hökmranlıq titulları ilə də müraciət edir. Şairin Cüneydi “afitab-i din ü dövlət” (“din və dövlət günəşi”) adlandırması xüsusilə simvolikdir və bu nüans Yusif Həqiqi Babanın Səfəvi şeyxini həm ruhani, həm də siyasi hakimiyyət sahibi kimi tanıdığını göstərir. Onun Cüneydi “Şah-i Mərdan” adlandıraraq Həzrət Əliyə bənzətməsi də diqqətəlayiq bir faktdır.
- b) Şeirin məzmunundan aydın olur ki, Şeyx Cüneyd, Yusif Həqiqi Babanın olduğu məkana (Aksaraya) və ya oraya yaxın bir yerə gəldiyi zaman şair onu qarşılamağa çıxmış və bu qəsidəni söyləmişdir. Ehtimal ki, bu görüş Səfəvi şeyxinin Anadolu macəralarının ilk mərhələsində (1449-1453-cü illərdə) onun Qaraman bəyliyi ərazisindən keçərkən Aksaray bölgəsinə gəlməsi ilə əlaqədar ortaya çıxmışdır.
- c) İkinci beytdən görüldüyü kimi, bu qarşılaşma Cüneydlə Yusifin ilk görüşü deyildir. Yəqin ki, aksaraylı şair Ərdəbil darülrüşadında təhsil alarkən və ya Şeyx İbrahimi ziyarət üçün Ərdəbilə getdiyi zaman uşaq və ya yeniyetmə yaşlarında olan Cüneydlə tanış olmaq imkanı qazanmışdı.
- ç) Yusif Həqiqi Babanın öz şeirlərində Osmanlılardan giley-güzar etdiyini daha öncə bildirmişdik. Ə.Çavuşoğlunun araşdırmalarından bəlli olur ki, onun Qaraman bəyləri ilə də münasibətlərində problemlər vardı [8, 59]. Şairin Şeyx Cüneydə həsr etdiyi şeirində də bu xüsusiyyəti görə bilirik. Belə ki, həmin zaman Qaramanoğulları idarəsi altındakı Aksarayda həyatını təsvir edən müəllif “qəmdən qaranlıqda qaldığını”, “ürəyinin pərişan olduğunu”, “rəhmət qəhətliyi içində qaldığını” və “geniş cahanın ona zindan olduğunu” bildirməklə bu cür sufi yönlü ifa-

dələrin pərdəsi altında həm də mövcud şəraitdən narazılığına eyham vurur. O, Şeyx Cüneydin Anadoluya gəlişini ümidlə qarşılayır.

- d) Anadolulu şairin azərbaycanlı şeyxə həsr etdiyi qəsidə dövrün ictimai-siyasi hadisələrinə işıq tutmaqla yanaşı, həm də Türkiyə ilə Azərbaycan arasındakı zəngin mədəni və ədəbi əlaqələr tarixinə dair önəmli bir faktdır.

Sonda bildirmək istərdik ki, məqaləmizdə Yusif Həqiqi Baba ilə əlaqədar istifadə etdiyimiz yeni ədəbiyyatlar bizə ötən ilin sentyabr ayında Aksaray Bələdiyyəsi tərəfindən keçirilmiş “Somuncu Baba və kultür çevrəsi” mövzusunda beynəlxalq elmi konfransda iştirakımız zamanı bu tədbirin təşkilat komitəsi tərəfindən təqdim olunmuşdur.

ƏDƏBİYYAT

1. Akgündüz A. Arşiv Belgeleri Işığında Somuncu Baba ve Neseb-i Âlîsi (Yüce Nesebi). İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı, 2009, 489+43 s.
2. Əfəndiyev O.Ə. Azərbaycan Səfəvilər dövləti. Bakı: Şərq-Qərb, 2007, 344+8 s.
3. Hinz W. Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd (çeviren: T.Bıyıklıoğlu). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1992, XV+165 s.
4. Musalı N.S. I Şah İsmayılın hakimiyyəti (“Tarix-i aləmara-yi Şah İsmayıl” əsəri əsasında). Bakı: Elm və Təhsil, 2011, 482 s.
5. Sümer F. Safevî Devletinin kuruluşu ve gelişmesinde Anadolu Türklerinin rolü (Şah İsmail ile halefleri ve Anadolu Türkleri). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1999, IX+265 s.
6. Şeyh Safiyeddin Erdebîlî İshâk ibn-i Cebraîl. Makâlât (Şeyh Safi Buyruğu). Hazırlayanlar: Sönmez Kutlu, Nizamettin Parlak. İstanbul: Horasan Yayınları, 2008, 600 s.
7. Yusuf Hakikî Baba. Dîvânı’ndan seçmeler (hazırlayan: Erdoğan Boz). Ankara: Aksaray Belediyesi Yayınları, 2011, 159 s.
8. Yusuf Hakikî Baba. Mahabbet-nâme (hazırlayan: Ali Çavuşoğlu). Ankara: Aksaray Belediyesi Yayınları, 2009, 528 s.

ПУТЬ, ПРЕОДОЛЕННЫЙ ОТ АРДЕБИЛЯ ДО АКСАРАЯ: ЮСУФ ХАКИКИ БАБА И ШЕЙХ ДЖУНЕЙД СЕФЕВИ

Н.С.МУСАЛЫ

РЕЗЮМЕ

Исторические связи азербайджанской династии Сефевидов с тюркскими племенами Малой Азии имеют глубокие корни. Не случайно, что даже в современности, наставления шейха Сефи ад-Дина и стихи шаха Хатаи популярны в среде турецких алевитов. В распространении влияния Сефевидов в Малой Азии большая роль принадлежит из этой династии шейху Джунейду. В 1449 г. под натиском Джахан-шаха Каракочюну он был вынужден покинуть Ардебиль и некоторое время прожил в Малой Азии, ведя там свою пропаганду.

Данная статья посвящена одному незамеченному эпизоду этого исторического периода. Нами обсуждается вопрос о встрече Джунейда с мистическим поэтом Юсуфом Хакики Баба, сыном известного святого – шейха Хамид ад-Дина Вели в Аксарайском регионе Турции, и в контексте общественно-политических процессов того периода излагается его стихотворение из 28 двустиший, восхваляющее сефевидского шейха.

Дружба между шейхом Джунейдом и Юсуфом Хакики Баба имеет большое значение и с точки зрения истории культурных и литературных взаимоотношений Азербайджана с Турцией.

Ключевые слова: Ардебиль, Аксарай, Юсуф Хакики Баба, шейх Джунейд

**THE ROAD EXTENDING FROM ARDABIL TO AKSARAY:
YUSUF HAKIKI BABA AND SHEIKH JUNAYD SAFAVI**

N.S.MUSALI

SUMMARY

Historical ties of Azerbaijani Safavid Dynasty with Turkish tribes of Asia Minor have deep roots. It is not accidental that even in our times Sheikh Safi al-Din's orders and Shah Khatai's poems are popular among Alevis of Turkey. Sheikh Junayd, the representative of this dynasty, played an important role in spreading of Safavid influence in Asia Minor. In 1449, under the pressure of Jahanshah Garagoyunlu, he was constrained to leave Ardabil for Asia Minor where he lived for some time and propagandized.

The current article is devoted to an unknown episode of this historical period. This article deals with the meeting of Junayd with the mystic poet Yusuf Hakiki Baba, the son of famous saint Sheikh Hamid al-Din Veli in Aksaray region of Turkey and a short-poem of this poet for eulogize of Sheikh Junayd, consisting of 28 distiches, is explained in the context of social and political processes of that period. The friendship between Sheikh Junayd and Yusuf Hakiki Baba carries importance also from the view-point of the history of cultural and literary relations of Azerbaijan with Turkey.

Key words: Ardabil, Aksaray, Yusuf Hakiki Baba, Sheikh Junayd